ΣτΕ (Ολ.) 142/2012

[Επιλογή προεδρείων ανωτάτων δικαστηρίων]

Πρόεδρος: Π. Πικραμμένος

Εισηγήτρια: Ηρ. Τσακόπουλος, Σύμβουλος

Το άρθρο 90 παρ. 5 Συντ. δεν αποκλείει, η επιλογή προέδρων και αντιπροέδρων των ανώτατων δικαστηρίων να γίνεται σε περισσότερα του ενός στάδια (προεπιλογή - τελική επιλογή). Αλυσιτελώς προβάλλεται ως λόγος ακυρώσεως ότι το άρθρο 1 του ν. 3841/2010, το οποίο προβλέπει γνωμοδότηση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής, αντίκειται στην παραπάνω διάταξη, δεδομένου ότι εν προκειμένω δεν υπήρξε τέτοια γνωμοδότηση και, επομένως, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε την επιλογή αντιπροέδρων του ΣτΕ χωρίς να λάβει υπόψη τη γνώμη άλλου οργάνου (μειοψ.).

[…]

3. Επειδή, το άρθρο 90 του Συντάγματος ορίζει στην μεν παράγραφο 5 ότι «Οι προαγωγές στις θέσεις του Προέδρου και του Αντιπροέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας... ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, με επιλογή μεταξύ των μελών του αντίστοιχου ανώτατου δικαστηρίου, όπως ο νόμος ορίζει», στην δε παράγραφο 6 ότι «Οι αποφάσεις ή πράξεις κατά τις διατάξεις αυτού του άρθρου δεν προσβάλλονται στο Συμβούλιο της Επικρατείας». Όπως δε έχει κριθεί (βλ. Σ.τ.Ε. 292/1984 Ολομ.) κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διατάξεως, ο αποκλεισμός του ελέγχου του Συμβουλίου της Επικρατείας, δηλαδή το απαράδεκτο της αιτήσεως ακυρώσεως, αφορά τις αποφάσεις ή πράξεις που εκδίδονται κατά τις διατάξεις του παραπάνω άρθρου, δηλαδή, ειδικότερα ως προς την παράγραφο 5 του άρθρου αυτού, τις αποφάσεις ή πράξεις που εκδίδονται σύμφωνα με τους όρους και περιορισμούς που θεσπίζει η εν λόγω παράγραφος. Συνεπώς, δεν εμπίπτουν στο καθιερούμενο απαράδεκτο, αλλά είναι ακουστοί και περαιτέρω εξεταστέοι, οι λόγοι ακυρώσεως οι οποίοι αμφισβητούν την συνδρομή όρου ή προϋποθέσεως που τίθεται από την διάταξη του άρθρου 90 παρ. 5 του Συντάγματος.

4. Επειδή, ο Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών (που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 1756/1988, Α΄ 35), ορίζει στην παράγραφο 3 του άρθρου 49, όπως η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε εν τέλει με το άρθρο 1 του ν. 3841/2010 (Α΄ 56), τα εξής: «α) Οι προαγωγές στις θέσεις του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Προέδρου και του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, του Προέδρου και του Γενικού Επιτρόπου του

Ελεγκτικού Συνεδρίου ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου. Το Υπουργικό Συμβούλιο, ύστερα από γνώμη της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής και εισήγηση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, επιλέγει τους προαγόμενους μεταξύ εκείνων που έχουν τα νόμιμα προσόντα. Η γνώμη της Διάσκεψης των Προέδρων ζητείται από τον παραπάνω Υπουργό και δεν τον δεσμεύει κατά τη διατύπωση της εισήγησης του προς το Υπουργικό Συμβούλιο... γ) Η διάταξη της περίπτωσης α' της παραγράφου αυτης εφαρμόζεται και για τις προαγωγές στις θέσεις των Αντιπροέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Πριν ζητηθεί η γνώμη της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής, το Υπουργικό Συμβούλιο, ύστερα από εισήγηση του ως άνω Υπουργού, προεπιλεγεί, όταν η προς πλήρωση θέση είναι μία, έξι από τους δικαστικούς λειτουργούς που έχουν τα τυπικά προσόντα. Για καθεμία επιπλέον θέση, ο αριθμός των προεπιλεγόμενων αυξάνεται κατά δύο. Στη συνέχεια, ο Υπουργός απευθύνεται στη Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής, η οποία, μετά από ακρόαση των υποψηφίων, εκφράζει, με επιδίωξη ομοφωνίας ή πάντως με πλειοψηφία τουλάχιστον των τεσσάρων πέμπτων των μελών της, γνώμη προτείνοντας αριθμό δικαστικών λειτουργών ίσο προς το ήμισυ των προεπιλεγέντων. δ) Για την πλήρωση των θέσεων, οι οποίες πρόκειται να μείνουν κενές στις 30 Ιουνίου κάθε έτους, ο ως άνω Υπουργός κινεί τις διαδικασίες που ορίζονται στις διατάξεις των προηγούμενων περιπτώσεων της παραγράφου αυτής το αργότερο ως το τέλος Απριλίου. Σε περίπτωση που για οποιονδήποτε λόγο κενωθεί κάποια από τις παραπάνω θέσεις κατά τη διάρκεια του δικαστικού έτους, η διαδικασία κινείται μέσα σε δύο μήνες από την κένωση της θέσης και η προαγωγή του δικαστικού λειτουργού ανατρέχει στη λήξη της δίμηνης αυτής προθεσμίας, ε) Η γνώμη της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής παρέχεται μέσα σε δύο μήνες από τότε που ζητήθηκε και αφορά πάντοτε αριθμό δικαστικών λειτουργών που δεν μπορεί να είναι μικρότερος ή μεγαλύτερος του αριθμού που ορίζεται από τις διατάξεις των περιπτώσεων β' και γ' της παραγράφου αυτής. Η διαδικασία για την προαγωγή δικαστικού λειτουργού μπορεί να συνεχιστεί και χωρίς την παραπάνω γνώμη, αν για οποιονδήποτε λόγο παρέλθει άπρακτη η δίμηνη προθεσμία. Η γνώμη της Διάσκεψης των Προέδρων μπορεί να παραλειφθεί, αν δεν είναι δυνατή η σύγκληση της λόγω διάλυσης της Βουλής ή για οποιονδήποτε άλλο νόμιμο λόγο».

5. Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Το Υπουργικό Συμβούλιο, με την πράξη του 9/28.4.2010, προεπέλεξε οκτώ (8) Συμβούλους Επικρατείας, νεώτερους στην επετηρίδα από την αιτούσα, για την πλήρωση δύο κενών οργανικών θέσεων Αντιπροέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας, ζητήθηκε δε με το από 29.4.2010

έγγραφο του Υπουργού Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3841/2010, η σχετική γνώμη της Διασκέψεως των Προέδρων της Βουλής. Ενώπιον του οργάνου ατού έλαβε χώρα, στις 21.6.2010, η ακρόαση των προεπιλεγέντων, όπως όμως αναφέρεται στο υπ' αριθμ. 2787/28.6.2010 έγγραφο του Προέδρου της Βουλής προς τον ως άνω Υπουργό, «η Διάσκεψη των Προέδρων δεν εξέφρασε γνώμη, σύμφωνα με το νόμο και τον Κανονισμό της Βουλής, διότι κατά την ψηφοφορία που επακολούθησε δεν επετεύχθη ομοφωνία ή πλειοψηφία τουλάχιστον των τεσσάρων πέμπτων των μελών της...» (σχετικό και το απόσπασμα από το πρακτικό της Διάσκεψης των Προέδρων της 21ης Ιουνίου 2010). Κατόπιν αυτού, το Υπουργικό Συμβούλιο, με την πράξη του 20/6.7.2010, η οποία απετέλεσε και την πρόταση του για την έκδοση του προσβαλλόμενου προεδρικού διατάγματος, αποφάσισε να επιλέξει για προαγωγή τις αναφερόμενες στην δεύτερη σκέψη Συμβούλους Επικρατείας, έχοντας υπ' όψη, όπως αναφέρεται στο προοίμιο του διατάγματος αυτού, μεταξύ άλλων, «το γεγονός ότι η Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής, μετά από ακρόαση των παραπάνω προεπιλεγέντων κατά τη συνεδρίαση της την 21η Ιουνίου 2010, δεν εξέφρασε γνώμη με την απαιτούμενη κατά νόμο πλειοψηφία», καθώς και την από 6.7.2010 εισήγηση του αρμοδίου Υπουργού, που είχε διατυπωθεί με βάση «τα στοιχεία των ατομικών υπηρεσιακών φακέλων των [προεπιλεγέντων] δικαστικών λειτουργών... αυστηρώς εκτιμώμενα...».

6. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι το προσβαλλόμενο προεδρικό διάταγμα είναι ακυρωτέο, διότι η διαδικασία εκδόσεως του στηρίζεται σε αντισυνταγματικές διατάξεις ότι, ειδικότερα, η διαδικασία που καταστρώνεται στο άρθρο 1 του ν. 3841/2010 αντίκειται στο άρθρο 90 παρ. 5 του Συντάγματος διότι η συνταγματική αυτή διάταξη αφ' ενός μεν αναθέτει στο Υπουργικό Συμβούλιο την επιλογή των προαγόμενων και αποκλείει την γνωμοδοτική παρέμβαση άλλου οργάνου, αφ' ετέρου δε επιβάλλει η περί επιλογής κρίση από το Υπουργικό Συμβούλιο να γίνεται εφ' άπαξ μεταξύ όλων των μελών του Δικαστηρίου που έχουν τα τυπικά προσόντα και όχι κατά στάδια. Η αιτούσα ισχυρίζεται επίσης ότι η εξέταση του παραπάνω λόγου ακυρώσεως είναι λυσιτελής, παρ' όλον ότι δεν επιτεύχθηκε η πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών της Διασκέψεως των Προέδρων της Βουλής, «δεδομένου ότι η αντισυνταγματικότητα δεν αίρεται εκ του λόγου αυτού, δεδομένου μάλιστα ότι δεν στηρίζεται μόνο στην παρέμβαση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής, αλλά και στο ότι η τεχνική επιλογή δεν έγινε με εφ' άπαξ κρίση μεταξύ όλων των μελών των εχόντων τα τυπικά προσόντα, αλλά κατά στάδια, κατόπιν της ως άνω προεπιλογής».

7. Επειδή, με τους εκτιθέντες λόγους ακυρώσεως προβάλλεται, κατ' ουσίαν, ότι το προσβαλλόμενο προεδρικό διάταγμα εκδόθηκε κατά παράβαση των κανόνων που θέτει το άρθρο 90 παρ. 5 του Συντάγματος. Επομένως, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην τέταρτη σκέψη, ως προς την έννοια της διατάξεως του άρθρου 90 παρ. 6 του Συντάγματος, οι λόγοι αυτοί ακυρώσεως είναι ακουστοί. Κατ' ακολουθίαν, η κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως είναι παραδεκτή από της απόψεως αυτής, ασκείται δε παραδεκτώς και κατά τα λοιπά και είναι περαιτέρω εξεταστέα.

8. Επειδή, όπως προκύπτει από το ιστορικό της υποθέσεως, η Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής δεν διατύπωσε γνώμη σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3841/2010, εξ ου και το Υπουργικό Συμβούλιο, κατά την συνεδρίαση του της 6.7.2010, αποφάσισε με βάση τα στοιχεία των ατομικών υπηρεσιακών φακέλων των κρινόμενων, δηλαδή χωρίς να λάβει υπ' όψη την γνώμη άλλου οργάνου. Υπό τα δεδομένα αυτά, η εξέταση του λόγου ακυρώσεως, κατά τον οποίο οι διατάξεις αυτές, προβλέπουσες στο πλαίσιο της διαδικασίας λήψεως της αποφάσεως του Υπουργικού Συμβουλίου «γνωμοδοτική παρέμβαση άλλου οργάνου» αντιβαίνουν στο Σύνταγμα, και, ως εκ τούτου, το προσβαλλόμενο προεδρικό διάταγμα είναι ακυρωτέο ως εκδοθέν βάσει αντισυνταγματικών διατάξεων, είναι αλυσιτελής, εφ' όσον, πάντως, στην προκειμένη περίπτωση τέτοια, αντισυνταγματική κατά την αιτούσα, παρέμβαση δεν υπήρξε. Εξ άλλου, η διάταξη του άρθρου 90 παρ. 5 του Συντάγματος, κατά το γράμμα και το πνεύμα της, δεν αποκλείει η αναφερόμενη σε αυτήν επιλογή να γίνεται σε περισσότερα του ενός στάδια (προεπιλογή - τελική επιλογή). Επομένως, το προσβαλλόμενο προεδρικό διάταγμα δεν μπορεί να θεωρηθεί μη νόμιμο εκ μόνου του λόγου ότι το Υπουργικό Συμβούλιο προεπέλεξε αρχικά και σε επόμενη συνεδρίαση του προέβη στην τελική επιλογή του, αβασίμως δε η αιτούσα, προκειμένου να στηρίξει την εκδοχή της περί λυσιτελούς της κρινομένης αιτήσεως, προβάλλει το αντίθετο. Μειοψήφησαν ο Αντιπρόεδρος Αθ. Ράντος και οι Σύμβουλοι Α.-Γ. Βώρος, Γ. Ποταμιάς, Ι. Γράβαρης, Γ. Τσιμέκας, Ι. Ζόμπολας, Μ. Παπαδοπούλου, Α. Καλογεροπούλου, Α. Σταθάκης και Θ. Αραβάνης, καθώς και ο Πάρεδρος Χ. Ντουχάνης. οι οποίοι υποστήριξαν ότι είναι λυσιτελής η εξέταση των ισχυρισμών της αιτούσης περί της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 3841/2010. Από τα μειοψηφήσαντα μέλη του Δικαστηρίου, οι Σύμβουλοι Α.-Γ. Βώρος, Γ. Ποταμιάς, Ι. Γράβαρης, Γ. Τσιμέκας, Ι. Ζόμπολας, Α. Σταθάκης, Θ. Αραβάνης και ο Πάρεδρος Χ. Ντουχάνης υποστήριξαν την εξής γνώμη: Με τους προβαλλόμενους ως άνω λόγους ακυρώσεως τίθεται το ζήτημα αν η παρεμβολή του γνωμοδοτικού σταδίου που προβλέπεται στο άρθρο 1 του ν. 3841/2010 πριν από την άσκηση της κατά το άρθρο 90 παρ. 5 του Συντάγματος αποφασιστικής αρμοδιότητας του Υπουργικού Συμβουλίου, συνάδει με

τον τρόπο επιλογής που θεσπίζεται με τη συνταγματική αυτή διάταξη. Το ζήτημα τούτο, εξεταστέο και αυτεπαγγέλτως, καθώς αφορά τη συνταγματικότητα των εφαρμοσθεισών διατάξεων, δεν συνδέεται κατ' ανάγκην με τη θετική ολοκλήρωση του ως άνω γνωμοδοτικού σταδίου και την περαιτέρω λήψη υπ' όψη της οικείας γνωμοδότησης από το Υπουργικό Συμβούλιο. Γιατί εμπεριέχει τον προβληματισμό κατά πόσον αυτή καθ' εαυτήν η προβλεπόμενη γνωμοδοτική διαδικασία είναι συμβατή με ουσιώδη χαρακτηριστικά, όπως το αναιτιολόγητο, του ως άνω συνταγματικού συστήματος επιλογής. (Βλ. 2/2010 πρακτικό της Ολομέλειας του Σ.τ.Ε., με το οποίο εκφράσθηκαν εν συμβουλίω οι σχετικές απόψεις του Δικαστηρίου). Συνεπώς, κατά τη μειοψηφήσασα αυτή γνώμη, αφ' ης, πάντως, εν προκειμένω, κινήθηκε, κατά τα προεκτεθέντα, η εν λόγω διαδικασία με την προεπιλογή Συμβούλων και την ακρόαση τους ενώπιον της Διασκέψεως των Προέδρων της Βουλής κατ' εφαρμογή των επίμαχων διατάξεων, μόνη η μη ολοκλήρωση της διαδικασίας δεν καθιστά αλυσιτελείς τους ανωτέρω περί αντισυνταγματικότητας των διατάξεων αυτών λόγους ακυρώσεως, οι οποίοι θα έπρεπε να εξετασθούν περαιτέρω. Ο Αντιπρόεδρος Αθ. Ράντος και η Σύμβουλος Μ. Παπαδοπούλου υποστήριξαν την εξής γνώμη: Όπως προκύπτει από το εκτεθέν ιστορικό της υποθέσεως, αφ' ενός μεν, στο πλαίσιο της επίμαχης επιλογής Αντιπροέδρων του Δικαστηρίου, το Υπουργικό Συμβούλιο προέβη στην προεπιλογή υποψήφιων δικαστικών λειτουργών, κατ' εφαρμογή του συστήματος του άρθρου 49 παρ. 3 του ΚΟΔΚΔΛ, όπως ισχύει, μεταξύ των οποίων και οι τελικώς επιλεγέντες, στους οποίους δεν περιελήφθη η αιτούσα, αφ' ετέρου δε τηρήθηκε η περαιτέρω διαγραφόμενη στο νόμο διαδικασία, εφ' όσον οι εν λόγω προεπιλεγέντες δικαστικοί λειτουργοί παρουσιάσθηκαν ενώπιον του κατά το νόμο οργάνου του Κοινοβουλίου και έτυχαν της ενώπιον αυτού ακροάσεως. Εν όψει τούτων, ουδεμία από την άποψη αυτή ασκεί επιρροή το γεγονός ότι, τελικώς, η Διάσκεψη των Προέδρων δεν εξέφερε συγκεκριμένη, ονομαστικώς προσδιορισμένη γνώμη επί των προς επιλογή προσώπων, διότι το γεγονός και μόνον ότι τούτο δεν κατέστη δυνατόν λόγω μη επιτεύξεως ομοφωνίας ή της κατά νόμο πλειοψηφίας των τεσσάρων πέμπτων των μελών της ή ακόμη και ελλείψει απαρτίας, συνιστά και αυτό, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, εκφορά γνώμης. Τούτο, διότι σε κοινοβουλευτικό πολίτευμα, όπως το καθιερούμενο από το Σύνταγμα, όπου «οι βουλευτές έχουν απεριόριστο το δικαίωμα της γνώμης και ψήφου κατά συνείδηση» (άρθρο 60 παρ. 1 του Συντάγματος), ουδόλως αποκλείεται να εκφράζεται η γνώμη αυτή με την μη συμμετοχή σε ορισμένες διαδικασίες ή με την αποχή από ψηφοφορίες. Το γεγονός ότι συνέπεια των συμπεριφορών αυτών μπορεί να είναι η μη λήψη της επιζητούμενης αποφάσεως του νομοθετικού σώματος ουδόλως σημαίνει ότι το σώμα δεν άσκησε τις κατά το

Σύνταγμα και το νόμο αρμοδιότητες του. Αντιθέτως, και ο τρόπος αυτός εκδηλώσεως της γνώμης και ψήφου συνιστά έναν κατ' αρχήν παραδεκτό τρόπο ασκήσεως του σχετικού δικαιώματος. Ειδικότερα, μάλιστα, σε περιπτώσεις όπου το Σύνταγμα και ο νόμος, επιζητώντας ευρύτερες συναινέσεις, καθιερώνουν αυξημένα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας μελών του Κοινοβουλίου, ο ως άνω τρόπος εκδηλώσεως της γνώμης αποκτά ιδιαίτερη σημασία, αφού επιτρέπει και σε μικρότερες μειοψηφίες να εκφράζουν την απαρέσκεια τους προς προτεινόμενες ρυθμίσεις ή επιλογές, συνδέοντας με συγκεκριμένες έννομες συνέπειες τον ως άνω αρνητικό τρόπο εκδηλώσεως της γνώμης και ψήφου των. Εκ των πραγμάτων δε, το τελικώς αποφασίζον όργανο, εν προκειμένω το Υπουργικό Συμβούλιο, στο οποίο περιέρχεται η εκφρασθείσα με τον τρόπο αυτό γνώμη του αρμόδιου οργάνου του Κοινοβουλίου, τελεί σε γνώση της γνώμης αυτής κατά τη λήψη της αποφάσεως του. Δεν ευσταθεί, επομένως, ερμηνευτική εκδοχή που θα καθιστούσε άμοιρες νομικής σημασίας, εξομοιούμενες με μη λαβούσες χώρα, εκφορές αρνητικής γνώμης ή συμπεριφοράς κοινοβουλευτικών οργάνων. Επομένως και μόνον το γεγονός ότι έλαβε χώρα προεπιλογή υποψηφίων και ακρόαση των προεπιλεγέντων από το αρμόδιο όργανο του Κοινοβουλίου συνιστά πλήρη τήρηση του εν λόγω τύπου και, επομένως, κατά τα εκτεθέντα στη σκέψη 3, καθιστά εξεταστέο από το Δικαστήριο το σχετικό ζήτημα. Πολλώ δε μάλλον εφ' όσον, επί πλέον, έλαβε χώρα και μη τελεσφορήσασα, ελλείψει επιτεύξεως ομοφωνίας ή πλειοψηφίας, απόπειρα διατυπώσεως γνώμης επί συγκεκριμένων προσώπων, η οποία περιήλθε και ελήφθη υπ' όψιν από το Υπουργικό Συμβούλιο. Αλλ' ακόμη και αν θεωρούνταν εν προκειμένω εφαρμοστέες οι γενικές αρχές εκφοράς γνώμης από συλλογικά όργανα της Διοικήσεως (η εφαρμογή των οποίων, πάντως, δεν προσήκει στην περίπτωση των κοινοβουλευτικών διαδικασιών), και πάλι η τελική αδυναμία διατυπώσεως συγκεκριμένης γνώμης λόγω αδυναμίας επιτεύξεως πλειοψηφίας, ουδόλως ισοδυναμεί με μη τήρηση του τύπου -θα ήταν εντελώς άτοπη η ακύρωση μιας πράξεως για μη τήρηση ουσιώδους τύπου στην περίπτωση αυτή ή η αλυσιτέλεια του σχετικού λόγου ακυρώσεως- αλλ' έχει απλώς ως συνέπεια ότι το εισαχθέν προς γνωμοδότηση ζήτημα θεωρείται απορριφθέν, λύση που αρμόζει και εν προκειμένω (βλέπε και το άρθρο 15 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2690/1999, Α' 45). Περαιτέρω, ο Αντιπρόεδρος Α. Ράντος, αναφερόμενος στη γνώμη που διατύπωσε στο υπ' αριθ. 2/2010 πρακτικό της Ολομελείας του Δικαστηρίου σε Συμβούλιο, διετύπωσε την γνώμη ότι ο λόγος αυτός ακυρώσεως, κατ' ουσίαν εξεταζόμενος, θα έπρεπε να απορριφθεί ως αβάσιμος για τους εκεί εκτιθέμενους λόγους. Τέλος, η Σύμβουλος Α. Καλογεροπούλου υποστήριξε την εξής γνώμη: Η έρευνα των ως άνω λόγω ακυρώσεως είναι λυσιτελής, εφόσον, πάντως,

κινήθηκε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 1 του ν. 3841/2010, η προβλεπόμενη στη διάταξη αυτή διαδικασία.

9. Επειδή, μη προβαλλομένου άλλου λόγου ακυρώσεως, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί.

Σημείωμα

Πολλαπλά ενδιαφέρουσα η απόφαση της Ολομέλειας (όπως και η όμοια ΣτΕ 114/2012 Ολ., NoB 2012, σ. 730 επ., με σχόλιο *Αντ. Αργυρού*).

Καταρχάς, και κυρίως, για το ουσιαστικό ζήτημα που αντιμετώπισε αναφορικά με την πολυσυζητημένη νομοθετική εξειδίκευση ή τροποποίηση, ανάλογα πώς το βλέπει κανείς, από το ν. 3841/2010 της συνταγματικής διαδικασίας του άρθρου 90 παρ. 5 Συντ. για την επιλογή των προεδρείων των ανώτατων δικαστηρίων (βλ. ιδίως το Πρακτικό Διοικητικής Ολομέλειας ΣτΕ 2/2010, ΘΠΔΔ 2010, σ. 281, και από τη θεωρία *Αντ. Μανιτάκη*, Η ατυχής νομοθετική τροποποίηση της διαδικασίας επιλογής των Προεδρείων των Ανωτάτων Δικαστηρίων, σε: www.constitutionalism.gr, *Θ. Παπαθεοδώρου*, Οι μεταπολιτευτικές πολιτικές διαστάσεις της επιλογής ηγεσίας των Ανωτάτων Δικαστηρίων, σε: www.constitutionalism.gr, πρβλ. και *Ά. Ψύγκα*, Η επιλογή των δικαστικών λειτουργών στις Η.Π.Α., ΕΔΔηΛΥ 2011, σ. 307 επ., και αναδημοσίευση σε: www.constitutionalism.gr). Αν και το Δικαστήριο απέφυγε να κρίνει τη συνταγματικότητα της νομοθετικής ρύθμισης, καθότι έκρινε κατά πλειοψηφία ότι αλυσιτελώς προβλήθηκε ο συγκεκριμένος λόγος ακυρώσεως, παρόλα αυτά διατύπωσε εν παρόδω την άποψη ότι η διαρρύθμιση της διαδικασίας επιλογής σε περισσότερα στάδια, άρα καταρχήν και η νομοθετική παρέμβαση για την εξειδίκευση της διαδικασίας, δεν αντίκειται στο Σύνταγμα –με άλλα λόγια, δεν συνιστά νομοθετική τροποποίηση συνταγματικά προβλεπόμενης διαδικασίας.

Το δεύτερο ενδιαφέρον σημείο στην απόφαση είναι ακριβώς το δικονομικό ζήτημα της απόρριψης του λόγου ακυρώσεως ως αλυσιτελώς προβαλλόμενου (για το ευρύτερο ζήτημα πρβλ. ιδίως *Κ. Γώγου*, Οι αλυσιτελείς τυπικοί λόγοι ακυρώσεως επί πράξεων δέσμιας αρμοδιότητας, ΔτΑ 2011, σ. 397 επ.).

Ένα τρίτο, συναφές και εξίσου ενδιαφέρον, ζήτημα αφορά το *συγκεκριμένο χαρακτήρα του δικαστικού ελέγχου* της συνταγματικότητας των νόμων, όπως παραστατικά προκύπτει από την αντιπαραβολή της κρίσης της πλειοψηφίας με τη γνώμη της μειοψηφίας. Στο σύστημά μας, ο έλεγχος της συνταγματικότητας του νόμου είναι συγκεκριμένος με την έννοια ότι, κατά κανόνα, *δεν ελέγχεται ο νόμος καθαυτόν*, δηλαδή κατά το γράμμα του και μόνον (αφηρημένα), αλλά *ελέγχεται ο νόμος κατά την*

εφαρμογή του, με το συγκεκριμένο τρόπο που εφαρμόζεται σε ορισμένη υπόθεση και ενόψει του πραγματικού και δικονομικού πλαισίου της διαφοράς που προέκυψε από την εφαρμογή του νόμου στην περίπτωση αυτή (πρβλ. ιδίως *Γ. Πινακίδη*, Ο συγκεκριμένος χαρακτήρας του ελέγχου της συνταγματικότητας κατά το άρθρο 93 παρ. 4 Συντ., Νέα Νομική Επιθεώρηση 2001, σ. 69 επ.).

Στη σχολιαζόμενη απόφαση, η πλειοψηφία απέφυγε να προβεί σε έλεγχο συνταγματικότητας, για το λόγο ότι «υπό τα δεδομένα αυτά», δηλαδή ότι η Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής δεν διατύπωσε τελικά γνώμη, «στην προκειμένη περίπτωση» *δεν υπήρξε εφαρμογή του νόμου* και, άρα, αλυσιτελώς προβάλλεται λόγος αντισυνταγματικότητας. Ανεξάρτητα από το αν είναι ορθή αυτή η επιμέρους κρίση (την οποία η μειοψηφία αντικρούει με τη σκέψη ότι η μη διατύπωση γνώμης λόγω μη επίτευξης της απαιτούμενης πλειοψηφίας συνιστά παρόλα αυτά εφαρμογή, αν και ατελέσφορη, του νόμου), πάντως εδώ η πλειοψηφία τηρεί υποδειγματικά το συγκεκριμένο χαρακτήρα του ελέγχου της συνταγματικότητας.

Αντιθέτως, η μείζων μειοψηφία διατύπωσε τη γνώμη ότι το ζήτημα της συμβατότητας του προβλεπόμενου στο ν. 3841/2010 γνωμοδοτικού σταδίου με τη διαδικασία του άρθρου 90 παρ. 5 Συντ. «εμπεριέχει τον προβληματισμό κατά πόσον *αυτή καθ' εαυτήν* η προβλεπόμενη γνωμοδοτική διαδικασία είναι συμβατή με ουσιώδη χαρακτηριστικά, όπως το αναιτιολόγητο, του ως άνω συνταγματικού συστήματος επιλογής», για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι μόνη η μη ολοκλήρωση της διαδικασίας δεν καθιστά αλυσιτελή τον περί αντισυνταγματικότητας λόγους ακυρώσεως.

Ακρίτας Καϊδατζής